

Överserveringsstudie i Lund kommun

Syfte

Syftet med denna studie var att upprepa mätningen av restaurangernas benägenhet att servera alkohol till kraftigt berusade personer och jämföra årets resultat med fjolårets. I förlängningen blir det också en mätning av ett urval av Lunds restaurangers efterlevnad av alkohollagen.

Metod

Metoden i studien är att en skådespelare spelar berusad och försöker beställa in en starköl. I flera internationella studier har denna metod använts¹ och i Sverige har den sedan 1996 genomförts av STAD i Stockholm².

Manliga skådespelare rekryterades för att genomföra studien. Skådespelarna har lång erfarenhet av överserveringsstudier då de tidigare varit anlitade för liknande studier i andra kommuner. De är inte bosatta i Lund, vilket är bra ur igenkänningsynpunkt.

Berusningsbeteendet är väl intränat och standardiserat via professionella experter och videoupptagningar. Skådespelarna fick kartor med adresser där krogarna var utpickade. De blev instruerade att inte vara provocerande eller aggressiva, och att lugnt lämna lokalen om de blev uppmanade att göra så. De förband sig i ett kontrakt att redovisa de pengar som användes vid genomförandet samt att inte sprida information om studiens design eller resultat. De lovade också att inte dricka alkohol under arbetspassen.

Upprepade mätningar

Under hösten 2003 gjorde Lund en folkölsstudie för att kartlägga tillgängligheten på folköl för ungdomar i kommunen. 18-åriga ungdomar, som bedömdes ha ett yngre utseende, gjorde inköpsförsök av folköl i butik. Resultatet blev att i 58 % av försöken fick ungdomarna köpa folköl. Våren 2005 gjordes en uppföljning. Studien visade att ungdomarna nu fick köpa folköl i 44 % av försöken. Övriga försökskommuner har även gjort ungdomsstudier på restaurang, i vilka testas om ungdomar blir serverade starköl utan att man försäkras sig om att de har laglig ålder inne. Statens FHI har i ett dokument³ angett olika kriterier som, om de följs, gör att de olika kommunernas resultat går att jämföra.

Folkölsstudien från april 2005 utgör tillsammans med denna upprepade överserveringsstudie, en uppföljning för Lund i form av tillgänglighet på alkohol i butik och på restaurang. Överserveringsstudien finansieras av Statens folkhälsoinstitut och ingår som ett delmoment i dess utvärdering av det utvecklings- och forskningsprojektet som Alkoholkommittén och Mobilisering mot narkotika driver. I detta samarbete ingår Lund som en av sex försökskommuner.

¹ Gliksman, L. et al (1993). The role of alcohol providers in prevention: an evaluation of a server intervention programme. *Addiction*, 88, 1195-1203 och Russ NW, Geller ES (1987). Training bar personell to prevent drunken driving: A field evaluation. *American Journal of Public Health*, 77, 953-954.

² Rehnman, C. et al (1997) Servering av alkohol till berusade på Stockholms restauranger och Gripenberg, J. (2001) För full för en öl samt Wallin, E et al (2002) Dags att gå hem?

³ Arbetspapper "Riktlinjer för genomförandet av serveringsstudien", november 2003

**Sammanfattning av Martin Ekström / Koordinator
ATAD Prevention Center Lunds kommun**

Urval av krogar i Lund för överserveringsstudien

Lokala nyckelpersoner i kommunen valde tillsammans ut 12 krogar i Lund. Det var tänkt att skådespelaren skulle göra sina besök på samma krogar som tidigare. Detta var inte helt fullt ut möjligt.

Genomförandet av studien

Totalt genomfördes studien på 12 av kommunens krogar. Tidpunkten var en fredags och en lördagskväll under samma helg. De utvalda restaurangerna fick besök av en skådespelare och en observatör. Skådespelaren och observatören är båda i 30-årsåldern. Inne på restaurangen agerade skådespelaren kraftigt berusad. När skådespelaren bedömde att bartendern/serveringspersonalen hade noterat berusningsnivån, gjorde skådespelaren ett beställningsförsök. Observatören agerade nykter (till skillnad mot sin kamrat) och beställde en alkoholfri dryck. Om den berusade fick beställa, gjorde han sig efter ett tag diskret av med ölen.

Resultat

På 4 av 12 restauranter, dvs. i 33 % av beställningsförsöken fick den mycket berusade unge mannen beställa en starköl. Årets resultat är bättre än när undersökningen gjordes år 2004 och 2005 då det serverades på 5 av 12 krogar, dvs i 42 % av fallen.

I de fall bartendern kontaktar en kollega blir det oftare ett nekande. Skälet till detta kan säkert vara att han eller hon känner ett starkare stöd till att neka beställningsförsöket. Ofta kan kaffe eller läsk erbjudas eller så blir den berusade uppmanad att lämna lokalen. Sammantaget har skådespelarna dokumenterat att ordningsläget ofta var lugnt och att det oftast var få berusade gäster på krogarna.

ÅR	ANTAL KROGAR	SÅLDE STARKÖL
2004	12	5/12 = 42 %
2005	12	5/12 = 42 %
2006	12	4/12 = 33 %